

процесу. Кожна технологія має певні обмеження у використанні ресурсів, тому визначення оптимального способу їх використання призводить до суттєвої їх економії. Для цього необхідно поєднати технологічні процеси в нову ресурсозберігаючу технологію, на основі найефективніших з погляду технологічних рішень. Це своєю чергою дасть змогу визначити основні напрямки формування, найефективніших, з погляду ресурсозбереження, технологічних процесів виробництва продукції.

Микола ГОРЛАЧУК

Тернопільський національний економічний університет

ЦІНОВИЙ ФАКТОР У ФУНКЦІОНУВАННІ ТА РЕГУЛЮВАННІ АГРАРНОГО РИНКУ

Основна мета функціонування аграрного ринку полягає в забезпеченні споживчого попиту населення в продукції та планомірного, пропорційного розвитку сільськогосподарського виробництва. Дане економічне кредо, його дотримання на сьогодні є безальтернативним у стратегії розвитку аграрного ринку. Важливим аспектом цього процесу є розробка та ефективне використання методів реалізації ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, а також врахування екзогенних факторів, які в умовах посилення агроглобалізаційних процесів набувають виключно важливого значення.

Ціноутворення на аграрному ринку доцільно досліджувати за часовими проміжками. При цьому логічним постає визначення коротко-, середньо-, та довгострокових періодів, в межах яких доцільним є використання тих чи інших засобів цінового регулювання.

В короткостроковому періоді (1-3 місяці) вирішується проблема регулювання сезонного коливання цін на агропродукцію в час її стрімкого зростання-зниження (овочі, фрукти, яйця, молоко). Їх вирівнювання досягається шляхом введенням в експлуатацію, відповідно до агропродовольчих потреб, виробничих потужностей: тепличних комплексів, молочно-товарних ферм та ін.

Ціни середньострокового періоду (3-9 місяців) орієнтуються на досягнення цінової стабільності на зерновому, олійному ринку, ринку картоплі та інших видів продукції із тривалим терміном зберігання. За таких умов доцільно використовувати закупівельні та гарантовані ціни на визначену продукцію, яка закупляється.

Завдання цінового регулювання в довгостроковому періоді (більше року) спрямовані на забезпечення вирівнювання виробничої структури аграрного сектора в регіонах відповідно до потреб внутрішнього ринку (для забезпечення продовольчої безпеки) та розміщення і спеціалізації сільськогосподарського виробництва.

Використання низьких закупівельних цін (дестимулююча дія) використовуються за тими культурами, які деформують виробничу структуру регіонального АПК і тому є потреба у приведенні обсягів їх виробництва до

раціональної межі або ж взагалі повного згортання виробництва. І, навпаки, застосування підвищених цін на такі види продукції, для яких є найсприятливіші природно-кліматичні умови виробництва.

До уваги потрібно брати ключові фактори, які впливають на процес ціноутворення на сільськогосподарську продукцію (таблиця 1).

Внутрішній попит на сільськогосподарську продукцію в силу фізіологічних потреб людини завжди є стабільним показником, який може змінюватись лише при настанні надзвичайних ситуацій: стихійні природні катаклізми, епізоотичні лиха, війни. Він має тенденцію до збільшення та зміни своєї структури при зростанні населення в регіонах та виникненні нових потреб, задоволення яких стає можливим при якісно новому рівні розвитку продуктивних сил аграрного сектора [1, 29].

Таблиця 1

**Основні фактори ціноутворення на аграрному ринку регіону
за рівнем керованості**

Фактори за рівнем керованості	Інструменти
Керовані фактори	
1. Внутрішній аграрний ринок, структурований за попитом і пропозицією сільськогосподарської продукції	стимулювання платоспроможного попиту
2. Інфраструктура аграрного ринку	імплементация відповідного законодавства шляхом ефективноі взаємодії центральних та регіональних органів влади
3. Обсяги виробництва сільськогосподарської продукції	індикативно-директивні, ринкові методи
4. Якість продукції	стандартизація та сертифікація сільськогосподарської продукції
Відносно керовані фактори	
1. Природно-кліматичні умови	техніко-технологічний рівень аграрного виробництва, регіональне ціноутворення
2. Монополістична та олігополістична конкуренція	антимонопольне законодавство
3. Кон'юнктура на світових агропродовольчих ринках	протекціоністські заходи

Пріоритетна орієнтація вітчизняного аграрного виробництва на задоволення внутрішніх потреб є стабілізаційним фактором у функціонуванні аграрного сектора в регіональному та національному розрізі. Дана стратегічна орієнтація забезпечує максимальне насичення продовольством за прийнятними цінами аграрних ринків, що досягається за допомогою двоякого використання індикативних, директивних та ринкових інструментів; високих ринкових та низьких державних цін та ін.

Якість продукції є одним із вагомих факторів у формуванні цін на аграрному ринку. Даний фактор у разі інноваційного розвитку аграрного сектора забезпечує високу конкурентоспроможність продукції на регіональних ринках, а також при виході на світовий ринок сільськогосподарської продукції.

Вплив природно-кліматичних умов в деякій мірі нівелюється досягненнями науки в сфері техніки та технологій в сфері сільськогосподарського виробництва. В регіонах, в яких, незважаючи на відносно гірші природні умови відносно розміщення і спеціалізації сільськогосподарського виробництва, соціально затребуваним є виробництво певних видів продукції вводяться доплати в розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь.

Зростання вартості виробничих ресурсів, в першу чергу паливо-мастильних матеріалів, на сьогодні можна дещо мінімізувати можна двоюким чином: субсидування різниці зростання одиниці продукції; при високому виробничому потенціалі сільського господарства досить ефективним заходом є збільшення використання біопалива.

Цінова кон'юнктура на світових агропродовольчій ринках (пшениці, цукру, олії, м'яса та ін.) в сучасних умовах має вирішальний вплив на цінову кон'юнктуру внутрішнього ринку в тому числі регіонального ринку [1, с. 18]. У великій мірі підвищення цін має спекулятивний характер і в економічній лексикон увійшло під назвою «цінові пузири». В такій ситуації держава в якості превентивних заходів використовує в міру жорсткі протекціоністські заходи.

Ціноутворення на аграрному ринку повинно забезпечити баланс обсягу виробництва (пропозиції) та обсягу споживання (попиту) основних видів продукції, оптимізацію виробничої структури агропромислового комплексу згідно з потребами місцевих ринків, еквівалентний розподіл доданої вартості, встановлення еквівалентної ціни на продукцію аграрного сектора. На цій основі підвищується добробут споживачів шляхом мінімізації витрат споживчого попиту.

Література

1. Клинов В.Г. Мировые товарные рынки и цены: учебник / В.Г. Клинов, Л.С. Ревенко, Т.И. Ружинская; Моск. гос. ин-т междунар. отношений (ун-т) МИД России, каф. междунар. экон. отношений и внешнеэкономич. связей; под ред. Л.С. Ревенко. – М.: МГИМО-Университет, 2012. – 500 с.

Олексій ГОРЛАЧУК

Тернопільський національний економічний університет

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ПРОДУКЦІЮ

Концептуальними основами побудови ефективного механізму регіонального ціноутворення на сільськогосподарську продукцію є формування його методологічної бази – правил, принципів та методів. Принципи ціноутворення утворюють несучий каркас механізму ціноутворення, а тому повинні бути об'єктивно обґрунтованими.

Враховуючи вітчизняні та зарубіжні наукові напрацювання щодо правил формування і встановлення ціни, її архітекtonіки, а також в світлі вимог